

Tionde roten, tomt 7

Kvarteret Klädespressaren

Tjugonde roten 1637–57v

Östra Hamnens östra sida

Elfte roten 1657h–70

hörnet mot Lilla

Klädespressaregatan

Om man jämför antalet upptagna tomtägare i Gustavi tomtöreslängd 1681 med dem upptagna 1696, så hade antalet ökat från sex till tio: några tomter måste alltså vara nybebyggda. Till dessa hörde tionde roten nummer sju.

Den ägdes 1696 av *Olof timmerman*, som har varit svår att identifiera. Han bör emellertid vara den *fortifikationstimmermästare Olof Svensson*, vars änka *Gunla Andersdotter* år 1698 (EIIa:14) ingav en supplik till magistraten: Hon omtalar där att han i 21 år hade tjänat kronan och att han avled ”nästlidne maj”.

Den 25.8.1699 begärde *Erik Bengtssons* svågrar i Djupedal *Michel Nilsson* i Kolsse och *Erik Andersson* i Lillekärr intyg av *Nils Andersson* om några engelska varor (?), som för tre år sedan hade skickats till ”Gunla Timmermans” eller Olof Timmermans hus vid Laurentietid i förvar. Olof Svensson fortifikationstimmerman hade 1687 och 1690 lånat pengar av Erik Bengtsson i Djupedal enl obligation 15.6.1687 och 26.9.1690 (Allb:4, s 233–34). Den 20.3.1698 (int 27.4.1711) hade Olof Svensson timmermästare, hans hustru *Gunilla Andersdotter* och dotter *Maria Olufsdotter* av *Engelbrekt Björnsson* lånat 59 d 18 öre smt. De pantsatte till Engelbrekt Björnsson sin fasta egendom, som är ”vår hus och gård öster över hamnen” ”en hörneplats med dess påstående hus näst intill Corps de Gardiet.”

Den 9.4.1701 lånade Gunilla Andersdotter (med *Adrian Pettersson* som cautionist) 120 d smt av hospitalet hus och gård vid Lilla Bommen in till Måns i Kåhögs gård å södra sidan.

Olof Svensson timmermans dotter Maria var brorsdotter till *Gunne Svensson* i Ormunga (Berg II:9–10, 70). Hon gifte sig med mönsterskrivare *Erik Jacobsson Pleutz*, född i Christine församling, döpt den 28.12.1673. Han var son till häradsskrivare *Jacob Danielsson* och hans första hustru *Catarina Eriksdotter* (död 28.11.1675, varefter Jacob Danielsson gifte om sig med kardusmakare *Christian Plüss* änka *Annika Christoffersdotter*).

Se 10.16. Erik Pleutz står omväxlande med svärmodern, Olof Timmermans änka, i tomtöreslängden omkring 1700 och blev efter svärmoderns död ägare av gården. På grund av att han transporterades till Karlskrona uthyrde han den 13.5.1709 gården till fru auditörskan *Anna Christina Sol-len* genom detta kontrakt: han uthyrde på tre års tid till fru auditörskan följande logementer ”i min hus och gård vid Lilla Bommen, en stuga med järnkakelugn i, en liten kammare der bredevid, ett kök och en liten kammare der uti, ovan en sahl måhlat och der wed en liten kammare måhlat med järnkakelugn uti, så ock en liten kammare på swalen samt en wind, Brygghuset med dess wind samt bagarestugan, till wilket skall göras en dörr uthur köket, dessutan finnes en Bod upp i gården, dessa logementer finnas med deras tillhörige låsar och nycklar.

Emot dessa logementer obligerar jag mig Anna Christina Sollen att gifwa uti hushyra om året 20 rdr till Erik Pleutz” etc.

Både Erik Jacobsson Pleutz och hans hustru Maria Olofsdotter samt deras barn avled 1711 av pesten i Karlskrona. De efterlämnade (bou 26.6.1712) hus och tomt vid Lilla Bommen, som såldes till *Johan Roth* för 510 d smt. 1715 års skattningslängd talar om ”Johan Roths gård på hörnet” (står omedelbart efter nummer 10.5). Tomten värderas till 200, huset till lika mycket i d smt, lösöret till ingenting, vilket betyder att Roth bodde på någon annan av sina tomter. Han uthyrde gården till *Rasmus Olsson* båtekarl, vars lösöre värderades till 30 d smt.

Kanske var det denna gård som omtalas i 1712 års tomtöreslängd som en hel tomt och som står omedelbart efter *Sven Klädesmakares* fjärdedelstomt. Där bodde konstapeln *Anders i Böö* och hos honom Rasmus båtekarl och fältväbeln *Ström*. (Därefter följer Johan Roths 2 1/2 tomter stora område).

Vad Johan Roth beträffar, så finner man uppgifter om honom bland årshandlingarna 1706 (EIIa:18, 23.11.1706). Greven och översten *Christian Ludvig von Ascheberg* gav rekommendationsbrev åt Johan Roth, som med aktsamhet, flit och trohet tjänat honom som skaffare i nio år och nu ämnade vinna burskap i staden och ”med tiden söka sin giffa”. *Magnus Pehrsson*, som ombud för handelsgillet, invände att det skulle föra en ”præjudicerlig Conseqvens med sig” om någon skulle bli intagen i deras gille eller dem påträngas som intet hafwer tient hos någon som i handell sitter dher dhe som hafwa tient i tio 12 år icke kunna admitteras att nyttja någon borgerlig nähring uthan en ansenlig afgift till deras gilleskassa.

Trots handelsgillets protester erhöll Johan Roth den 14.6.1706 (alltså före ovannämnda datum”) burskap som handlande i Göteborg. 1708 (Gbg mag prot, sid. 774) hade han funnit ”sin giffa”, ty då förklaras han (genom sitt äktenskap med *Catarina Carlbom*) vara måg till *Måns (Larsson) Kåhögs* änka *Anna Olofsdotter (Hising)*. *Catarina Carlbom* avvittrade 16.7.1720 efter mannen för att gifta om sig med *sjökaptenen Fredrik Olders*. Johan Roths änkas lysningssedel med skepparen *Fredrich Ollers*, se Gbg mag prot 1720, 688. Förmögenheten efter Johan Roth upptages till 5 934 d smt, bl.a. Gård vid hörnet vid Lilla Bommen. I en supplik exhiberad 16.9.1721 begärde *Fredrik Olders* arvdelning efter sin avlidne hustru *Catarina Månsdotter* med sina fem styvbarn (EIIa:33). Bouppteckningen efter *Catarina Carlbom* ägde rum 19.10.1721: då fick barnen i möderne 2 000 d smt var.

Kanske var det här i hörngården som mönsterskrivaren *Dahlins* hustru och sergeantskan *Inga Persdotter* bodde. 1725 får tydligen tre av handelsmannen Johan Roths arvingars tomter i tomtöreslängden gå under beteckningen deras bakgård (10.6–10.8). Där bodde mönsterskrivaren ”Dalling” (alltså Dahlin) kvar för 12 d smt i hyra om året och en korpral, som hyrde för 6 d smt om året. 1730 nämnas de tre tomterna ”Rothens arvingars tomt”. Kaptenen i Ostindiska Kompaniets tjänst *Fredrik Pettersson* (eller *Pieters*) gifte sig en tid efter bouppteckningen efter *Måns* i Kåhögs änka *Anna* 1733 med Johan Roths och *Catarina Carlboms* dotter *Mariana* och blev därigenom ägare bl.a. av denna hörntomt. Han bodde här hela tiden fram till sin död 19.4.1784, så han sades efterlämna *hus och tomt på hörnet* vid Lilla Bommen, 750 rdr. Hans änka *Mariana Roth* betecknas i tomtöreslängden 1785 som fattig.

Superkargören *Nils Ström* skrev i december 1761 att han under några få veckor den vintern med landshövding *von Kaulbars* tillåtelse hade använt en plats vid Lilla Bommen, som utstakats för hans räkning av generalkvartermästarelöjtnant *Carlberg* till att upplägga gödsel på till dess den kunde transporterats till hans gård Lärjeholm. Den ifrågavarande platsen låg på östra sidan om

Corps de Gardiet vid Lilla Bommen. Eftersom gödselhögen låg på gatan mitt för herr kapten Fredrik Pieters fönster hade denne och hans grannar fabrikören *Friedrich Erasmus Bismarck* och karduansmakare *Erik Westerberg* besvärat sig.

Om man studerar Hallbergers kvarterskarta från 1708 finner man att den naturliga tomtbeteckningen för hörntomten vore 10.8. Men såväl av tomtöreslängderna 1785–87 som nedan nämnda auktionsprotokoll framgår att Fredrik Petterssons gård bar nummer 10.7. Studerar man vidare uppbudsprotokollet 1760 för *Assmund Ådahls* gård, som sedermera 1787 åsattes nummer 10.8, så finner man att den gården låg norr, ej öster om Fredrik Petterssons gård. Tomtindelningen måste ha ändrats efter den svåra eldsvådan natten mellan tredje och fjärde februari 1794, då 87 hus i fjärde kvarteret brann ner.

Den 29.11.1785 utauktionerades avlidne kaptenen i Ostindiska Kompaniets tjänst Fr Peterssons änkas i tionde roten under nummer 7 belägna hus och gård på hennes begäran. Det var beläget på Östra Hamngatan 7 och hörnet vid Lilla Bommen näst intill kassören *Assmund Ådahls* fastighet. Det bestod av tvenne våningar å hel tomt. Fru Marian Pieters skulle utan ringaste betalning i hela sin övriga livstid i detta hus ostört njuta anständigt boningsrum och på köparens bekostnad ömt skötas, vårdas och med all förnödenhet uppehållas utan att hennes arvingar på minsta sätt skulle behöva bidra. Värderingssumman var 750 rdr och *hökaren Elias Kjeller* inropade det för 4 500 rdr. *Elias Kjeller*, som 1785–87 omtalas vara bosatt 9.47, fick burskap 14.4.1780.

Elias Kjeller kanske var ombud för *snickaren Daniel Schiärling* (Scherling) som bodde i gården redan 1785 och betalade tomtöret 1786 och ännu 1790. På underskulden *Magnus Claessons* rekvisition utauktionerades den 7.6.1791 snickaremästare *Daniel Scherlings* i hörnet av östra hamnen och Klädespressargatan under nummer 7 belägna hus och gård. Den värderades till 900 rdr. Ingen köpare infann sig. Gården var belägen mellan kassör *Assmund Ådahls* och jungfru *Sundbecks* hus och bestod i ett rum åt gatan, kök och verkstad, bryggghus, stall och höbod med portgång i undre våningen och i övre våningen tvenne rum åt gatan, ett rum och kök åt vallen och en liten bod. Där fanns också en under huset befintlig god gråstenskällare.

Snickaren Niclas Hultman (burskap 15.6.1792) fick uppbud på gården 11.7.1791 och bodde i gården vid branden 1794 tillsammans med knappmakare *Anders Norberg*. Den 28.4.1794 fick han uppbud på 10.8.

Senare uppbud av 10.7--8

Johan Anders Wedelin 19.4.1802, 189

kassör G H Hammardahl 19.11.1804, 502

handl A E Berg 21.8.1809, 206

handl Johan M Lundberg 2.11.1812, 550

10.6–8 änkan Catarina Charlotta Stade 28.1.1856, 25 # 19